

F. (Frank) Dijkstra (links)

Directeur Waarborgfonds saneringskredieten.

P. (Peter) Boorsma (rechts)

Bestuurder Waarborgfonds saneringskredieten.

Waarborgfonds geeft inzet saneringskredieten een boost

Sinds kort laat ook de kredietbank Den Haag zijn saneringskredieten borgen door het Waarborgfonds saneringskredieten (Wsk), dat daarmee nu een groot deel van Nederland bedient. Nu is het een kwestie van ervaring opdoen, data generen en het verkennen van innovatieve toepassingen om de schuldenproblematiek verder terug te dringen.

In Nederland zijn er meer dan 600.000 huishoudens met problematische schulden. Dat zijn bijna één miljoen mensen, onder wie veel kinderen. Dat is simpelweg te veel. Gelukkig kent Nederland een vrij uniek stelsel van schuldhulpverlening dat veel schuldenproblematiek weet op te lossen. Soms volstaat een betalingsregeling, in andere gevallen moet er zwaarder geschut worden ingezet. Eén van de traditionele instrumenten die hulpverleners inzetten is schuldbemiddeling. Hierbij betaalt de schuldenaar gedurende 18 maanden (tot voor kort was dit 36) naar vermogen af, wat dan aan schuld overblijft wordt kwijtgescholden. Dat betekent dat schuldeisers genoeg moeten nemen met een deel van hun vordering.

Een ander, efficiënt instrument om problematische schulden op te lossen is het saneringskrediet. Daarbij kijkt de schuldhulpverlener eerst wat de schuldenaar in anderhalf jaar nog zou kunnen betalen. Vervolgens verdeelt hij dit naar rato over de schuldeisers die daarmee een deel van hun vorderingen terugkrijgen. Dat wordt in één keer betaald uit een krediet dat een kredietbank verstrekt aan de hulpvrager; het saneringskrediet.

Voordelen saneringskredieten

Het instrument saneringskrediet heeft verschillende voordelen boven dat van de schuldbemiddeling. Omdat schuldeisers in één keer worden afgekocht, vervallen alle incasso-activiteiten. Dat geeft de hulpvrager veel rust en bespaart incassokosten. Die heeft vanaf dan alleen nog maar te maken met de kredietbank en weet precies hoeveel termijnen van welk bedrag hij nog moet betalen. Kredietbanken zijn financiële instellingen die krediet verlenen aan mensen die elders geen lening kunnen krijgen (zie kader). Zij stellen op basis van het zg. vrij te laten bedrag (vtlb) vast hoeveel afloscapaciteit iemand heeft. De afloscapaciteit is het bedrag dat maande-

lijks op het saneringskrediet kan worden afgelost. Deze aflossing staat voor de hulpvrager vast. Op het bedrag dat de schuldeiser ontvangt worden de rentekosten van het krediet in mindering gebracht. Hierdoor betaald de schuldeiser dan ook de rentekosten.

Voordeel voor de schuldeisers is dat zij het dossier kunnen sluiten waardoor ze besparen op de administratieve kosten om 18 maanden lang – vaak kleine – bedragen te moeten innen. Ook schuldhulpverleners zijn in één keer klaar, zodat ze tijd vrijspelen om zich te richten op het wegnemen van de oorzaken van de schulden bij zijn cliënt. Daarmee wordt de kans dat die weer terugvalt kleiner.

Een probleem is dat gemeenten garant moeten staan voor de saneringskredieten die de kredietbanken verstrekken. Gemeenten waren echter terughoudend met het inzetten van saneringskredieten omdat ze de risico's niet goed kunnen inschatten. Om precies dat probleem te ondervangen is eind 2021 het Waarborgfonds saneringskredieten (Wsk) opgezet op initiatief van een aantal partijen in de schuldhulpverlening die zagen dat het instrument van het saneringskrediet onderbenut bleef. Doordat het Wsk vooraf duidelijkheid geeft over de kosten van de risico's, komen de gemeenten achteraf niet voor verrassingen te staan.

Voor het ministerie van SZW past het Wsk en het inzetten van meer saneringskredieten goed binnen het beleid om de armoede in Nederland terug te dringen. Toenmalig staatssecretaris Wiersma was dan ook bereid om geld beschikbaar te stellen om het fonds op te zetten. Het geld om de kredieten te borgen wordt in verschillende tranches beschikbaar gesteld naar behoefte tot een maximum van 30 miljoen euro. Voor het beheer van het fonds is de Stichting Bemiddeling en Fondsbeheer

opgezet. De uitvoering is belegd bij Sociale Banken Nederland (SBN).

De praktijk

Hoe gaat het borgen nu in zijn werk? Eerst moet een kredietbank aansluiten bij het Wsk. Gemeenten zijn via de kredietbank aangesloten. Vervolgens worden er afspraken gemaakt over de startdatum en het al of niet overnemen van de bestaande portefeuille van saneringskredieten. Vanaf de startdatum worden alle saneringskredieten aangemeld bij het Wsk. Dit kan via een druk op de knop binnen het programma Allegro of via het webportaal van het Schuldenknooppunt. De kredietbank betaalt een tijdelijk lage premie van 1 procent boven op het bruto kredietbedrag en daarmee zijn de kredieten geborgd. Mocht de kredietnemer om wat voor redenen dan ook in gebreke blijven, dan betaalt het Wsk het openstaande saldo uit aan de kredietbank. Kortom: voor 1 procent premiesopslag loopt de kredietbank – en dus de gemeente – geen enkel risico meer.

Nu – begin oktober – zijn er 10 van de 23 kredietbanken aangesloten bij Wsk. En via de kredietbanken staat het fonds garant voor 120 gemeenten, 35% procent van het totaal. Een aantal kredietbanken heeft aangegeven binnenkort aan te sluiten. We hebben goede hoop dat binnen een jaar de meeste kredietbanken en het overgrote deel van de gemeenten deelnemen.

Sommige gemeenten beschikken al over een eigen waarborgregeling. Maar het waarborgen via het Wsk is ongetwijfeld een stuk goedkoper dan de eigen regeling. In de eerste plaats door de grote getallen en in de tweede plaats omdat het geld renteloos beschikbaar is gesteld door het ministerie. Het uitgespaarde geld kan dan worden ingezet voor bijvoorbeeld de intensivering van ondersteuning van mensen bij het omgaan met geld.

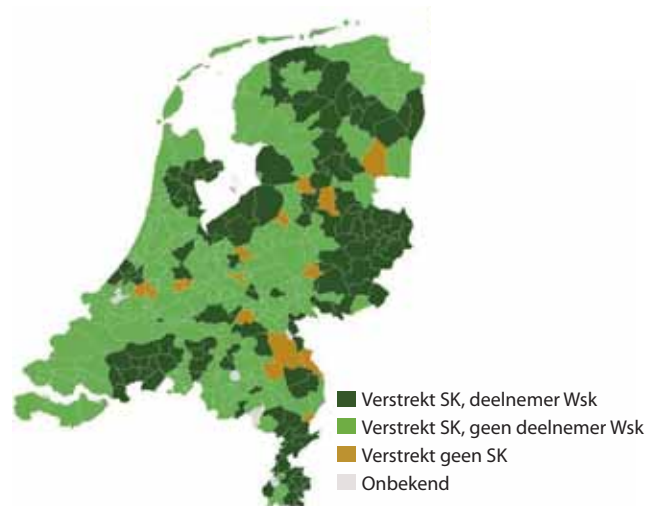
Het Wsk beschikt over een fondsbeleid waarin staat binnen welke kaders het fonds een borgstelling kan afgeven. Wij vinden het belangrijk om een oplossing te bieden voor de hulpvrager. Daarom kijken we niet alleen naar het risico, maar ook naar welk probleem met het krediet wordt opgelost en welke maatschappelijke kosten daarmee worden voorkomen. Ons fondsbeleid biedt hiervoor voldoende ruimte. Wanneer iemand zijn saneringskrediet onverhoopt niet meer of niet volledig kan terugbetalen dan moeten nieuwe problemen worden voorkomen. Wat ons betreft is de inzet van een deurwaarder laat staan vonnis halen bij een rechter dan ook niet aan de orde. Kan een hulpvrager zijn saneringskrediet niet meer terugbetalen, bijvoorbeeld door een da-

ling van het inkomen, dan stelt het Wsk de kredietbank schadeloos.

Bij het afwegen van de risico's nemen wij de professionele beoordeling van de kredietbank en schuldhulpverlener als uitgangspunt. De risico's die het fonds neemt kunnen samen met de gebruikers van het fonds worden afgewogen. Een hoger risico betekent hogere kosten en dus uiteindelijk ook een hogere premie. Deze premie zou in de toekomst bijvoorbeeld ook per doelgroep kunnen verschillen.

Het tarief dat wordt gehanteerd wordt jaarlijks bepaald en zo nodig aangepast. Het is de bedoeling dat de uiteindelijke premie zo hoog is dat het fonds in stand kan blijven. Hoe hoog die premie dan wordt, valt nog niet te zeggen omdat er nog onvoldoende ervaringsgegevens zijn. Het overgrote deel van de geborgde kredieten kent een looptijd van (nog) drie jaar en het Wsk bestaat nog geen twee jaar.

De afgelopen jaren is de inzet van saneringskredieten flink toegenomen tot 65 procent van alle schuldregelingen in 2022, zo blijkt uit het jaarverslag van de NVVK. Meer dan 90 procent van de gemeenten zet het instrument saneringskrediet inmiddels in, vaak nog wel naast inzet van schuldbemiddeling. Met de NVVK pleiten wij voor inzet van saneringskrediet in alle minnelijke schuldhulptrajecten, tenzij er dringende redenen zijn te kiezen voor een ander soort maatwerkoplossing, of de zaak zo gecompliceerd is dat het goed is om de rechter te laten toetsen.

Uitbreiding

De komst van Carola Schouten als minister van Armoede heeft gezorgd voor een enorme boost in de bestrijding van armoede in Nederland, ook al gooit de inflatie aar-

dig wat roet in het eten. Eind 2022 presenteerde de minister haar Armoede-agenda. Onderdeel van die agenda was het verzoek aan het Wsk om ook saneringskredieten aan jongeren en zelfstandigen te borgen. Dat verzoek heeft geresulteerd in twee pilots, bedoeld om ervaring op te doen met twee specifieke doelgroepen.

Het Jongeren Perspectief Fonds (JPF) trekt een pilot voor jongeren die wél schulden, maar geen of weinig inkomen hebben. Wat kun je daar nu mee? Het JPF heeft een project uitgewerkt waarbij de jongere maatschappelijke taken verricht in ruil voor het kwijtschelden van zijn of haar schulden. Dat kan zijn in de vorm van vrijwilligerswerk, maar in andere gevallen kan het ook gaan om bijvoorbeeld het volgen van een opleiding.

Ondernemerspilot

De ondernemerspilot is opgezet voor zelfstandigen en ondernemers die hoofdelijk aansprakelijk zijn. De pilot

wordt getrokken door de NVVK. Hoewel gemeenten wettelijk verplicht zijn ook schuldhulpverlening aan te bieden aan ondernemers, komt die niet altijd goed uit de verf. Soms omdat gemeentelijke hulpverleners en ondernemers elkaar niet goed verstaan, soms omdat de BBZ geen passende oplossingen kan bieden.

Schuldhulpverlening aan zelfstandig ondernemers verschilt op een aantal punten van die aan particulieren. Zo is er meestal eerst een levensvatbaarheidstoets om te kijken of de onderneming kan worden voortgezet. Is dat zo, dan moet gekeken worden wat er nodig is om de schulden te saneren en wat om zeg een nieuwe bedrijfsbus of voorraden te kopen. Verder zijn de openstaande bedragen meestal hoger dan bij particulieren. Inmiddels druppelen de eerste aanvragen tot borgstelling binnen. Er is ruimte voor nu eerst 100 borgstellingen in de pilot.

Sturingsinformatie

Voor de techniek van het borgen van de saneringskredieten maakt het niet zoveel uit aan wie die verstrekt is. Wel zijn we natuurlijk nieuwsgierig naar de risico's. Ligen die hoger of juist lager dan bij particulieren? In bredere zin verwachten we overigens dat het Wsk sturingsinformatie gaat opleveren die niet alleen ons, maar ook kredietbanken en gemeenten kan helpen bij het vormgeven van het beleid.

Wat zijn de redenen waarom saneringskredieten niet worden afbetaald? Verschilt dat per regio? Per leeftijds categorie? Ligen de risico's kort na de start van het krediet of meer aan het eind? Speelt de hoogte van het krediet nog een rol?

Waar staan we nu?

Afgelopen maand hebben we weer de balans op moeten maken voor onze voortgangsrapportage aan het ministerie van SZW. Waar staan we nu?

Jan van der Hulst: manager kredietbank Den Haag:
"Den Haag wil graag nog meer saneringskrediet verstrekken omdat we daarmee echt perspectief kunnen bieden aan onze inwoners. Het is daarbij belangrijk dat we scherp zijn op onze risico's. Als grote gemeente sluiten we daarom graag aan op het Waarborgfonds. We hopen dat nog veel meer gemeenten aan gaan sluiten op het Waarborgfonds"

Duidelijk is dat met de aansluiting van de kredietbank Den Haag het Wsk een tipping point heeft bereikt. We verwachten dat de resterende kredietbanken op korte termijn ook zullen aansluiten. Voor ons ligt er nog wel

Kredietbanken: kredietverlening aan mensen die elders geen lening kunnen krijgen

Nederland telt 23 kredietbanken, elk met een eigen werkgebied. Een kredietbank kan alleen worden opgericht door één of meerdere gemeenten. Voor de bedrijfsvoering stelt de kredietbank een bankreglement op, bijvoorbeeld aan de hand van de blauwdruk van de NVVK. Kredietbanken mogen bancaire activiteiten zoals het uitlenen en beheren van gelden uitvoeren. Dergelijke activiteiten mogen alleen worden uitgevoerd onder toezicht van de Autoriteit Financiële Markten (AFM) en wanneer de instelling over een bankvergunning beschikt.

Kredietbanken zijn echter van deze regels uitgezonderd. Bij een kredietbank wordt het toezicht uitgevoerd door de gemeente. Dit geeft een kredietbank meer vrijheid. Hierdoor kunnen mensen die elders geen lening kunnen krijgen vaak wel geholpen worden bij een kredietbank. De gemeente bepaalt doorgaans wie er geholpen kan worden en staat garant voor de risico's. Een kredietbank hanteert voor de inning van de uitgeleende gelden een sociaal incassobeleid.

Naast het verstrekken van leningen kunnen kredietbanken ook het inkomen van hulpvragers beheren en budgetbeheer aanbieden.

De eerste kredietbanken zijn opgericht in de jaren dertig van de vorige eeuw als alternatief voor aanbieders die arme gezinnen leningen verstrekten tegen hoge woekerrentes.

de opdracht om ook een aantal gemeenten te enthousiasmeren. Dan is wel de kredietbank aangesloten, maar niet alle gemeenten die zij kunnen bedienen.

Iets anders is dat onderzoek laat zien dat er nog grote verschillen zijn in de mate waarin saneringskredieten worden ingezet. Er zijn gemeenten waarin dat min of meer standaard is. Andere gemeenten maken nog veel gebruik van schuldhulpbemiddeling. Dat is jammer, omdat we inmiddels weten dat sanering beter bijdraagt aan sneller perspectief en schuldenrust. Maar het gaat de goede kant op!

Van 3 naar 1,5 jaar

Wat de halvering van de maximale termijn van een schuldtraject van 36 naar 18 maanden gaat betekenen voor de risico's van het Wsk is nog niet te zeggen. Het gemiddelde kredietbedrag zal lager worden, maar daarmee de premie ook. Je zou kunnen bedenken dat de kans dat er in 1,5 jaar iets misgaat, kleiner is dan in 3 jaar. Of dat ook zo is moet blijken. Eind 2024 – als de eerste kredieten op 3 en 1,5 jaar aflopen – kunnen we daar meer over zeggen.

Denktank en innovatieve toepassingen

Iets heel anders is dat we het Wsk ook willen gaan gebruiken als vehikel voor uitwisseling van informatie en ervaringen tussen kredietbanken, bijvoorbeeld op basis van de sturingsinformatie die we willen gaan genereren. Tijdens de Dag van de Kredietbanken eerder deze maand hebben we het startsein gegeven voor het opzetten van een denktank. Deze bestaat uit een aantal mensen van kredietbanken en gemeenten. Het doel van de denktank is te reflecteren op het beleid van het Wsk en te streven naar uniformering van voorwaarden maar ook om innovatieve toepassingen te bedenken om de mogelijkheden van het fonds maximaal te benutten. Zou je ook sociale kredieten kunnen borgen bijvoorbeeld? En valt dat dan nog binnen de doelstellingen?

Vooralsnog houden we ons nog even bij onze leest van saneringskredieten. Wij zijn ervan overtuigd dat dit instrument een wezenlijke bijdrage kan leveren aan het halveren van de schulden in Nederland, zoals minister Schouten wil. Schuldenrust voor de hulpvrager, in één keer het geld voor de schuldeiser en meer tijd om wat te doen aan de oorzaken van de schulden voor de hulpverlener. En dat allemaal zonder risico. Wat wil je nog meer?